
Beérkezett könyvek

ETOLÓGIA

CSÁNYI VILMOS: *Íme, az ember a humánetológus szemével*. Budapest: Libri, 2015, 388 oldal, 3990 Ft

Csányi humánetológiai szintézissel ünnepelte nyolcvanadik születésnapját. Csányi ebben a könyvben is kitart eredeti elképzelése mellett: igenis van emberi természet, aminek megértése számos szaktudomány feladata, s ezek közt központi a humánetológia. Csányi könyve a tudós és a kiváló ismeretterjesztő tőle megszokott elegyítését adja. A könyv alapvető mondanivalója, hogy az ember megértéséhez az embert össze kell hasonlítani az állatokkal. Az állatokkal való összevetésben két mozzanat emelkedik ki az emberi természetre vonatkozóan. Az ember különleges *kommunikatív lény*, akinél a másodlagos leképezések olyan konstrukciókat tesznek lehetővé, amelyek az emberi barkácsoló képességet, a képzeletet, s a szociális nyelvet összekapcsolják. Csányi az összehasonlító etológia eredményeit és a humánetológia emberre vonatkozó felismeréseit egyszerre bemutatva érezteti, hogy az ember másik különleges vonása, a rendkívüli *szocialitás*, s az összes drámáink között közeli rokonainkhoz képest csökkent agresszió. Csányi azt sem rejti véka alá, hogy az ember természetéhez tartozik maga a hatalom keresése és a hatalom akarása is. Ebben a könyvében is bemutatja azokat a veszélyeket, amelyek az egyéni személyes közösséggel, a narcizmus kibontakozásával, a személytelenedéssel az emberi természet ellen dolgoznak a modern társadalomban.

KUBINYI ENIKÓ és MIKLÓSI ÁDÁM (szerk.): *Csányi Vilmos kutyaakadémiája*. Budapest: Magyar Etológiai Alapítvány, 2015, 299 oldal, 2990 Ft

31 tanulmány a nyolcvan éves Csányi Vilmos kutyakutató műhelyéből. A könnyed stílusban írt munkák gazdagon illusztrálva mutatják be a négy évtizedes program története mellett annak legfontosabb eredményeit és új irányait. A pszichológusok érdeklődése számára különösen érdekesek a csecsemő-kutya összehasonlítások, a kutyakötődés-elemzések, a domesztikált állat közlési csodái és annak korlátai, s a kutyaszemélyiség-elemzések. Miközben a stílus könnyed s nem technikai, a legfontosabb kísérleti helyzetekről mindig pontos bemutatást kapunk.

SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA

PATAKI FERENC: *Nemzet és baloldal*. Budapest: Noran Libro Kiadó, 2015, 299 oldal, 3400 Ft

Pataki Ferenc, a magyar szociálpszichológia doyenje új könyvében elsősorban a politikus Patakit mutatja be újra. A könyv nem szakirodalmi összegzés nemzeti és baloldali gondolkodás kapcsolatáról, inkább esszéisztikus vallomás, illetve politológiai és eszmétörténeti elemzés arról, hogyan keletkezik ez a két gondolatmenet az európai politikában. Hogyan vitatkoznak, hogyan válnak drámaian szét, s néha hogyan válnak szintén drámaian szövetségessé. Pataki nem kerüli meg annak elemzését a könyvben, hogy ezek a szövetségek néha tragédiához vezető zsákutcák voltak. Pataki a magyar történelemben megjelenő nemzeti és baloldali gondolat összekapcsolódásának is izgalmas adatokkal színezett képét adja. A könyv nem titkolja aggodalmait és problémáit a haladás fogalmával kapcsolatban. Sokszor visszatér ahhoz, hogy a mai világban igen nehéz értelmezni a haladás fogalmát. A könyv másik pólusa a *nemzet* fogalmának elemzése. Pataki sokszor visszatérve elemzi azt, hogy maga a nemzethez-tartozás történelmileg mennyire változó kategória. Sokat elemzi a könyvben azt, hogy félrevezető a racionális lénné vált ember képe, s a nemzeti tudatot ehhez kapcsolja. Pataki néha itt szinteket ugrik. Illusztrációként nemegyszer bemutatja a csecsemő kutatás néhány alaphelyzetét, ahol a gondozóhoz való ragaszkodás és kötődés jelenik meg már egy éves gyermekeknél is. Az olvasó számára különös ugrás e témáról a nemzettel való azonosulás kérdésére való átlépés. Pataki is sokat elemzte például a tömeglélektanról szóló könyveiben, hogy ez a dilemma milyen mértékben befolyásolta a 20. századi, társadalmi folyamatokról való elmélkedést a pszichológiában. Gondoljunk arra, hogy Freud elemzéseiben hogyan válik a csoporthelyzet és a társadalmi tömegekkel való azonosulás éppen a tömegben érvényesülő regresszív viselkedések tényezőjévé.

Pataki könyve izgalmas és érdekes olvasmány abból a szempontból is, hogy elgondolkodtat azon, mit is jelent a közösségi és individuális életszemlélet viszonya a mai világban. Vajon e kettő viszonya tényleg összekapcsolható-e nemzet és baloldal kapcsolatával, ahogyan Pataki sugallja. Pataki mint józan szociálpszichológus a kétféle attitűd, az egyéni és a kollektivistikus attitűd együttlétezése mellett érvel, ugyanakkor látja, hogy ennek összekapcsolása a nemzeti kérdéssel kicsit nagy ugrás. Pataki mintegy bölcs üzeneteként összefoglalja, hogy milyen értékmezőkben kellene elképzelnünk a jövő értékeit.

1. Szabadságértékek.
2. A létbiztonság és méltányosság értékei.
3. A szolidaritás értékei.
4. A személyiségi értékek – A személyiség kibontakoztatásához való jog és lehetőség.

Pataki az érzelem-dimenziókat komplementernek tartja, és úgy véli, hogy a jövő kiegyensúlyozottabb társadalmában mindegyiknek ott kellene lennie. Egyáltalán nem véletlen azonban a sorrendezés. Korántsem meglepő, hogy Pataki az első értéknek a szabadságértékeket tartja. Ennek zárójelbetétele és megkérdőjelezése az összes további csoportértékünket is zárójelbe teszi.

NEUROPSZICHOLÓGIA

JUHÁSZ ÁGNES: *Memóriaőrző. Útmutató a demenciával élő betegek gondozásához*. Budapest: Balassi Kiadó, 2015, 167 oldal, 2400 Ft

Gyakorló házi gondozó betegápoló igen személyes könyve, elsősorban ausztrál és magyar tapasztalatai alapján az időskori emlékezet és életvezetési zavarok okozta gondokkal való együttélése. Nem gyakorlati kiskaté (nem mondja meg, hogyan is fejlesszük az emlékezetet), hanem élethelyzetek esetelemzése. Hogyan kezeljük a zavart palástoló emlékezeti barikádokat, mit tegyünk az idős néni cicomázásával s hasonlók. Inkább megnyugtató, mint tanácsadó könyv. Ki kell bírni a demens családtagot, s életét elviselhetővé kell tenni.

Készítette: Pléh Csaba